

Na góre!

Zopet ste ozelenele,
Ljubljene gore,
Zopet venča cvet planinski
Sive, jasne vam glave.

Rog pastirjev se razlega
S skalnatih pečin,

Na višave zračne vrnil
Zopet se gora je sin.

Mene tudi vleče, sili
Gori na vrhe,
Kjer krepi se in oživlja
Telo, duša in srce.

Gorsko palico vesela
V rōke primem spet,
Krenem gori na planine,
V lep, cvetni, gorski svet.

In ko z vrh gora slovenske

Divne zrem zemlje,

Kličem vam, mi rodne sestre:

Z manoj, z manoj na gore!

Kristina.

Gospa Milka.

Spisal Fr. V. Javor.

Prav odvečerjali so. Služkinja je odnašala krožnike, skledice in drugo jedilno orodje, domači hčerki pa sta razdeljevali male krožnike za „desert“ z ličnim, svitlim nožičkom ter ponujali sadje in pecivo, ki je bilo umetno naloženo na dveh krasnih srebrnih nastavkih.

Danes je bila pri Kolarjevih večja družba, nego sicer. Pripeljala sta se iz bližnjega mesta na obisk k stricu in teti gospa Milka — tako so jo vedno imenovali — in njen brat Ivan, huzarski poročnik. Gospa Kolarjeva je povabila k večerji tudi mladega profesorja Hrasta, ki se je mudil na počitnicah v svojem rodnem kraju. Kolarja pa ni bilo doma; imel je opravke pri vinogradih, kar je cela družba iz srca obžalovala; saj je znal prav on svoje goste kar najbolje zabavati; k čemur ga je usposobljala njegova izobrazba, agilnost, njegovo fino, upravn salonsko vedenje in duhovito dovtipkovanje.

Ko so posedeli pri mizi še nekaj časa, v katerem je pripovedoval poročnik Ivan razne dogodbe iz minolih manevrov, vstala je gospa Kolarka, pravi uзор skrbne gospodinje, da izvrši še nekaj potrebnih opravkov in razdeli poslom delo za drugi dan. Gospa Milka pa je prosila domači hčerki Vero in Stanko, da zaigrata kaj na glasoviru.

In kmalu se je pričela godba. Vera je vzela prvi brač ter zabrenkala nekaj komadov iz Farkaševe zbirke, Stanka pa jo je spremljala na glasoviru. Ivan, prijazen, ljubeznjiv in lep fant je prisedel k njima, izvlekel „oka-

rino“, katero je nosil vedno seboj, in se skušal priglasiti Veri in Stanki. Vmes ju je dražil in zbadal, tako, da se je razvila precej živahna zabavica.

Gospa Milka in profesor Hrast sta nekaj časa, pri mizi sedè, poslušala sviranje, pohvalila včasih mlade „nadebudne umetnike“ ter se živo razgovarjala.

Sediva na divan, da ne bova tako osamljena pri mizi! — je dejala nakrat mlada gospa, vstala ter sela na lep dekorativni, z zelenim, pretisnjenim „plišem“ preoblečen divan, na kojega visokem naslonjalu so stali tisti obilgatni staronemški vrči z napisi in dve krasni, rožnati vazi iz snežnobelega mramorja.

Hrast je prisedel, vprašaje: „Vas je-li bilo strah z menoj pri mizi, milostljiva?“

„Nikakor! Bog obvari“, — odgovorila je Milka, upiraje svoje lepe, temne oči v Hrasta. — „Toda komodnejše se sedi tukaj in prijetnejše je brbljati na mehkem sedežu“ — in koketno se je zazibala na elastičnih peresih divanovih.

„Kako dolgo se nisva videla, gospod profesor?“

„Če se ne motim, deset let!“

„Oh, kako dolgo! Kaj se je vse zgodilo v tem času in kaj sem zlasti jaz preživela! Saj vam je menda znano vse, gospod profesor?“ je dejala, malo zarudela, potem pa zopet pobledela, povescila oči in omolknila.

„Da, milostljiva, zvedel sem nekoliko, kar mi je letos povedala gospa Kolarka! Pa le površno, samo nekoliko... Milostljiva, iz srca vas pomilujem...!“ — Težko je izgovoril te besede. Nekaj ga je stiskalo v grlu in mu oviralo govorico. Predmet, na katerega je zasukala Milka pogovor, mu je bil silno neprijeten, kočljiv. — Vedel ni prav, kaj naj odgovori, da bi ne vzbujal Milki žalostnih spominov.

Gospa Milka je bila ljubezniva, prikupna dama. Krasotica — z umetniško-kritičnega stališča — ni bila, toda imela je na sebi nekaj mičnega, nežnega, ljubkega, kar je vleklo s silo vse moške k njej. Bila je od nekdaj slabotna, vitka, brez ostrih oblik in nežnega oprsja. Njeno blede, belo lice, njena fina skoro prozorna polt, njene majhne, ozke ročice, njeni bujni kostanjevo-rujavi lasje, katere je nosila preko temena sicer gladko počesane, vendar nalik blazinici narahljane, njene temne iskre oči, s katerimi je znala tako ljubeznjivo in tako žarko pogledati, njena salonsko-elegantna, elastična hoja in njena mirnost v družbi — vse to ji je dajalo nekaj odličnega, skoro bi rekel aristokratskega, seveda brez vsake oholosti, ošabnosti in ledenosti.

Milka je prihajala kot dekle skoro vsako leto o počitnicah s svojim bratom Ivanom h Kolarjevimi, da obiščeta teto, strica in sestričini. Pri taki priliki se je nekega poletja kot štirinajstletna punica seznanila tudi s sedmošolcem — sedanjim profesorjem Hrastom, s katerim sta tedaj mnogo občevala. Bila sta dobra prijatelja.

Pred petimi leti se je Milka omožila z advokatom dr. Halerjem, katerega pa ni ljubila. Udala se je želji starišev, ki so smatrali zvezo za — „dobro partijo“, ne menè se za to, ali je med zaročencema kaj srčnega nagnenja ali ne.

In zakon ni bil srečen! Dasi je bila Milka mirna in potrpežljiva, vendar se nikakor ni dalo prikriti gorostasno, očitno nasprotstvo med moževim in ženinim značajem. Ona — fina, rahločuna, izobrazena, on pa — brez vsake olike, pravcati zarobljeni gorjanec z doktorskim diplomom! Umevno je torej, da se nista mogla privaditi drug drugemu; sporazumljenje je bilo nemožno in nasprotstvo je postajalo od dne do dne ostrejšo, tako, da sta se naposled povsem odtujila drug drugemu in posledica je bila, da sta se dala sodnim potom ločiti.

Ta korak je bil tem laglji, ker kljub triletnemu skupnemu življenju nista imela nič otrok. Milka je bila preslaba; in prav to ji je delalo bivanje od strani robatega, surovega moža še neznosnejše. Šla je torej zopet k svojim starišem in živela kakor mlada ločena gospa isto življenje kakor dekleta pred poroko! Le bolj tiha in otožna je postala.

„Da, da, to so bile prijetne urice, katerih se tako rada in z veseljem spominjam! Ob takih spominih pozabljam vse poznejše neprijetnosti. Zdi se mi, da znova oživim, ako se spominjam naše vesele družbe!“

„Saj ste pa tudi imela obilo častilcev, ki so vam služili kakor vitezi iz dobe „Minnesängerjev“ in „trubadurjev“.“

„Res! Le škoda, da sem bila tedaj še tako nerodna in nisem razumela vsega! Pa kaj hočete od štirinajstletnega „pozreta“! Bila sem še povsem otročja. Le malo se še spominjam tistih svojih častilcev. Kje je vaš gospod brat? — jurist je bil tedaj.“

„Sodni pristav je na Koroškem. On vas je silno oboževal.“

„Čutila sem sama in spoznala, da me je rad videl. Tudi medicinec Zvonimir se je rad smukal okoli mene. Toda tega sem najmanjše marala; bil je preroban in surov! Kar videti ga nisem mogla, menda zato, ker je bil grozno usiljiv.“

„Sedaj je zdravnik v bližnjem trgu. Žene ne more dobiti radi svojih originalnostij. Obdolžuje pa druge, češ, da odgovarjajo njegovim ljubicam iz same — zavisti!“

„Ha, ha! Bedak! Če se ni nič obrusil in opilil, bi morala pač biti slepa, katera se mu uda!“

„Kje pa je sedaj „boječji Matijčec“? Prav rad me je imel, postal je ves vznemirjen ter zarudel preko ušes, kadar sem se mu približala.“

„Pokopal je svojo ljubezen v — bogoslovnici in kaplanuje sedaj nekje v Slovenskih goricah.“

„Res, ljubezniv fant je bil. Sedaj sva pa menda pri kraju z mojimi — trubadurji in vitezi?“

„Ste-li mene povsem pozabila?“

„Vas?! — Pozabila nisem! Kako bi vas vendar pozabila, saj sem uprav z vami skoro največ občevala, kedar sem se hotela otresti svojih nadležnih trabantov, in sem vas sicer prav dobro marala. Toda med častilce vas vendar ne morem uvrstiti, ker mi niste pokazali nikdar, da bi vam bila ugajala. Vsi so se mi laskali, prilizovali in lazili za menoj, samo vi — samo vi ste ostali resni! ... Oh, dobro se še spominjam, imela sem

vas za groznega „ginekofoba“, o čemur se menda nisem motila —“

„Iz česa sklepate to?“

„Nu, ker ste še vedno samec!“

„To ni nikak dokaz in tako naglo ne smete sklepati — in obsojati! Bil sem morda — ne, smelo rečem gotovo — najzvestejši in najgorečnejši vaš vitez in hudo sem bil ljubosumen na svoje tekmece, ker ste jih navadno bolj protežirala nego mene. No, bil sem pač boječ — silen strahopetec, prav kakor kaplan Matijčec!“

„Oh, vi hostni zajec, vi! — Zato nisem nikoli zapazila, da bi se bili sploh kaj zame zanimali; že tedaj ste bili cel profesor; ledocirali ste, o ljubeznivosti pa ni bilo niti sledu ...“

„In vendar sem vas tudi jaz oboževal!“

„Ah! Kako mi to laska!“ — dejala je in se koketno nasmehnila. — „Pa prosim, prosim, povejte mi kaj iz svoje „ljubezni“; morda se i jaz česa domislim“ — silila je gospa Milka v mladega profesorja, ta pa je pričel:

„Bodi vam! Izvestno se še spominjate, da so se tisto poletje, ko sva se midva seznanila, pripravljali naši diletantje za gledališko predstavo. Igrali so Vera in Stanka ter omenjeni vaši trije častilci. Midva sva bila — premajhna in premlada.“

„Da, da, dobro se spominjam tistih kratkočasnih vaj, pri katerih sva dobila marsikak ukor, ker sva motila „umetniško delovanje“ mladih glumcev.“

„Zabavala sva se vendar z njimi vred pri vajah, ki so vzbujale vedno toliko smeha, da nikoli niso prišle do konca. Ker s prostorom niso bili nič kaj izbirčni in so imeli vaje, kjer in kadarkoli so se zbrali vsi umetniki, povzdignili smo nekega večera v Talijin hram leseno uto — saj veste, tam doli na stričevem posestvu, par korakov od tod. Umetniki so zavzeli vsak svoj prostor, Zvonimir je že raztegnil svoj kilavi obraz v intrigantsko krinko, midva pa sva fungirala kot — „publicum“; zlezla sva na galerijo — na stare sani, ki so bile spravljene v uti. Ker sva pa i midva vse uloge znala že na pamet, izkazala se nisva hvaležen, pazen „publikum“, temveč sva se zabavala med seboj!“

„To je bilo res krasno tedaj!“

„Kako srečen sem bil tiste trenutke, ko sem smel sedeti tako blizu vas! Dobro še pomnim, da sem se ves tresel kakor šiba na vodi od same razburjenosti in nervoznosti.“

„Ali res? Ah, vi revež, smilili bi se mi bili, da bi bila vedela to! Danes se ne tresete več, dasi sedite zopet prav tako — blizu mene! ... Kako se spreminjajo časi, kaj ne gospod profesor?“ — dejala je Milka z dražljivim nasmehom na rudečih ustnah.

„Saj sem vedel, da se bodele norčevala, če vam povem, kaj sem čutil za vas — pred desetimi leti!“

„Da, da, prav zato, ker ... ker so spomini izza deset let“ — ... je odgovorila ter koketno se ozrla v Hrasta, malce zarudela.

„Toda dalje! Ugibal sem in ugibal, dajal si sam pogum, da vam povem, kako iskreno vas ljubim, pa

— zaman, ni mi šlo iz ust! In — sedaj pride najmenitnejše — najbolj otročje! Na veržici ste imela ličen koščen navisek v podobi male buteljke. Občudoval sem to igračico, nagibal se k vašim prsom, da sem bil le bliži vas, tedaj pa ste dejala: „Ali jo želite?“ — Kri mi je šinila v lice. Kako rad bi bil vzel to malo darilce! Moj pogum poprel se je takoj za par stopinj višje, saj sem sklepal: „Tudi ona te ima rada, le zini — pa bo!“ Ko pa sem se — samo radi lepšega branil vašega darila, češ, da vas nočem oropati tako lepega lišpa, bila ste tudi vi zadovoljna in ste se malomarno obrnila na pozorišče, kjer je prav v istem trenutku Zvonimir z neko meštofelično rutino intrigiral proti junaškemu zaljubljenцу Matijčku — mene pa je zopet minila korajža.

„O, vi nerodnej! Torej iz takih malenkostij ste vi sklepali na naklonjenost dam proti vam!?“

„Sam priznavam, da sem bil silovito neroden.“

„Sram vas bodi, gospod profesor! Skoro bi vam rekla, da ste se rodili prepozno ali pa prezgodaj. Priti bi bili morali v dobo — Putifarke ali v dobo moderne emancipacije, kakor nam jo slikajo za bodočnost, kjer mislijo prevzeti ženske ulogo moških. Tam bi bili menda prav na mestu! Ali me razumete?“

„Milostljiva, nikar ne pretiravajte!“

„In naprej?“

„Naprej! — Tako ugodne prilike nisem imel nikdar več, torej tudi v svojih ljubezenskih načrtih nisem prišel nikoli več tako daleč. Po gledališki predstavi ste kmalu odpotovala, prihodnje počitnice pa nisem došel domov, ker sem „hofmeisteroval“ dva grofovsko-paglavca na nekem gradu v Češkej — in tako se nisva sešla do danes.“

„Vi pa ste me seveda pozabili!“

„Ne tako hitro! Ej povem vam, zadnje leto na gimnaziji sem bil ves izgubljen, tako, da so mi profesorji prorokovali, da niti mature ne naredim. K sreči so se motili. Ko sem došel na dunajsko vseučilišče, lotil sem se z vso strastjo filologije — in pusti, suhoparni kodeksi so zadušili zadnji plamenček ljubezni, ker ni dobival več nikake hrane — postal sem zagrizen, dolgočasen filolog, ki ni več za žensko družbo!“

„Kar ste prav sedaj pokazali, gospod profesor! Čudni patroni to, ki morejo ljubezen do ženske zamenjati z ljubeznijo do — filologije, uh!“ — dejala je gospa Milka z nekoliko pikiranim, vendar mirnim glasom. Videti je bilo, da je užaljeno njeno samoljubje.

„Hrast je takoj spoznal, kaj je storil, ter dejal:“

„Milostljiva, oprostite mi mojo nerodnost; vidite, tak sem, kakor sem bil; nič se nisem poboljšal. Saj niste huda, ker sem se drznil priznati vam čutstva, katera sem gojil nekdanj do vas?“

„Ne, radi tega ne! Pač pa bi bila lahko huda radi nečesa drugega!“

„In to bilo —?“

„Da mi tega niste povedali p o p r e j!“ — dejala je gospa Milka jedva slišno, ter močno zarudevši obrnila lepo glavičico proti glasoviru, kjer so se zabavali Stanka, Vera in Ivan.

„Hrastu pa so pale še-le sedaj luskinе raz oči. „Tepec, strahopetec!“ — dejal si je sam pri sebi, srce pa mu je zopet nemirno bilo, kakor nekdanj v leseni utici na starih saneh poleg Milke!“

Čez nekaj časa se je obrnila gospa Milka zopet k Hrastu ter, ne meně se za to, kar je bilo, dejala:

„Kje pa službujete, gospod profesor?“

„Doslej sem bil v Ljubljani. Sedaj pa sem premeščen v vaše rodno mesto, milostljiva, na novo ustanovljeni zavod!“

„Tako, ali res?“ — vskliknila je začudeno gospa Milka, ki se je pri zadnjih Hrastovih besedah vidno zgánila in vzradostila. „Upam, da se vidiva odslej večkrat, in ne še-le čez — deset let! Obiščite nas, prosim, kmalu!“

„Hvala, milostljiva!“ — šepnil je Hrast ter pristisnil gorak poljub na ozko ročico Milkino. „Izvestno bom tako svoboden in posetim vas, čim —“

Pri teh besedah se je vrnila gospa Kolarka od svojega inspekcijskega romanja po hiši. Gospa Milka in Hrast sta prisledla zopet k mizi, umetniški tercet je končal svojo produkcijo in vsi skupaj so se zabavali še dolgo v noč, kakor bi se ne bilo ničesar zgodilo.

Ljndje smo res izvrstni, rojeni komedijantje!

Noči.

Kako bi o tebi še mogel kaj peti,
Izliti v napeve milobo in moč?

Kaj mislij izvornih iz tebe zajeti,

O tiha, o lepa ti noč!

O tebi so pevci starejši in mlajši

Poskušali svojo poetiško moč —

Jaz hočem molče te uživati rajši,

O tiha, o lepa ti noč.

Ant. Medved.

Treznosti in delavnosti nam treba!

(V odgovor v. č. g. Danici).

(Zvršetek)

Silno neprijetno me je dirnula tudi v članku „O Ženskih študijah vrle g. Danice *sodba o literaturi*“. Ne samo, da upravičeno dvomim, ima-li gosp. Danica pravo mnenje o ženski emancipaciji, za katero je očitno nastopila kot navdušena pristašica in vneta zagovornica, moram se v prvi vrsti odločno protiviti njeni sodbi o literaturi, zlasti o leposlovju. Zaničevalno in prezirljivo govori č. sotrudnica o „suhoparnem čitvu“, v „praznih, mehkuznih, neverjetnih, dolgočasnih romanih, ki so si naposled vendar vsi podobni, naj jo suka pisatelj uže tako ali tako“ i. t. d. G. Danica obsoja torej kar vse vprek, celo le-